

DE DANSKE SKOVLOVE

OG

DERES HISTORIE

AF

A. OPPERMANN

PROFESSOR I SKOVBRUG, DR. H.C.
MØLLEVANGEN, SPRINGFORBI, DANMARK

I en fjern, forhistorisk Tid har Danmark for største Delen været dækket af en sammenhængende Skovbevoksning, men for hundrede Aar siden var kun 3—4 pCt. af Landet skovklædt. I Løbet af de sidste 4—5 Aartusinder er der foregaaet en uhyre Udryddelse af Skovene, og ofte har de tilbageværende Rester været Genstand for en vidtgaaende Ødelæggelse. »De første Spor af Husdyr- og Agerbrug i Danmark viser sig vel omkring 3000 Aar før vor Tidsregning» (ERIK ARUP). Hvor Jorden var nogenlunde frugtbar, er Landet tidlig blevet bebygget og forholdsvis tæt befolket; allerede i den yngre Stenalder har man ikke blot levet af Jagt og Fiskeri, men ogsaa af Kvægavl og Agerbrug.

Saa langt tilbage som i Middelalderens gamle Landslove og i de efterfølgende Recesser finder vi Lovbud til Værn om Ejendomsretten i Skovene. Der er Straf for at hugge i anden Mands Skov, men i Almindingsskov maa enhver hugge, og Jydske Lov (1241) siger, at her ejer Kongen Grunden, men Bonden ejer Skoven.

Danske Lov (1683) nøjes ikke med at værne mod Retskrænkelser fra uvedkommende, men omhandler ogsaa den Skade, som kan forvoldes af Medejere, af Brugere og af dem der kun har en Underejendomsret. Loven sætter Tyvs Straf for ulovlig Skovhugst; den, som træffes i Skov med Heste og Vogn og der har taget Læs, enten af nedblæste Grene eller af faldne Træer, som ej er ham udviste, skal forbryde Heste og Vogn og des foruden bøde tre Mark. Geder maa frit holdes, hvor Hede er og ikke findes Underskov, og hvor man kan holde dem paa sit eget uden Skovenes og hver Mands Skade, men ellers ikke. Sætter nogen Svin i anden Mands Skov, naar Olden er, og de ikke er brændte med vedbørligt Mærke, da maa de optages af

Skovens Ejer; Agern og Bog maa ingen opsanke i anden Mands Skov under tre Lod Sølv's Bøder; Nødder maa han plukke saa mange, som han der fortærer, og ej videre. Tager den, hvem Skoven tilhører, anden Mands tilfløjne Bier, da er det Tyveri eller Ran. Sætter man Ild i anden Mands Skov med Villie, da er det Mordbrand, som straffes paa Livet; men sker det af Vaade og Skødesløshed og ikke af Forsæt, da bøder han Skaden efter Evne eller straffes med Fængsel og Arbejde. Hvis en Selvejerbonde forhugger Gaardens Skov til Upligt, kan Herligheds-Ejeren med Samfrænderne sætte en anden af Medarvingerne i hans Sted. Fæstebønder er det, under Straf af Fæstets Forbrydelse, forbudt at hugge uden Husbondens Minde i den til Gaarden hørende Skov. Præster skal nyde af deres Skov fri Olden og fornøden Brændsel, men maa ikke forhugge Skoven. — Kun for Kongeriget Danmark blev Danske Lov den gældende Ret. I Sønderjylland vedblev Jydske Lov at gælde.

Efter at Absolutismen 1660 var indført, udgik i Løbet af 63 Aar, fra 1670 til 1733, ikke mindre end fem almindelige Skovforordninger, og omtrent samtidig lige saa mange Forordninger om Jagten, et Maal for den Iver med hvilken de første, jagtelskende, Enevoldskonger søgte at værne om Landets Skove, »een af de største Herligheder, Gud og Naturen dette Vort Kongerige med begavet haver«, der var haardt medtagne efter Krigene i det 17de Aarhundrede. Den første Skovforordning, af 20. Oktbr. 1670, er vistnok fremkommet under Paa-virkning fra Chursachsen, et Land med hvilket Danmark paa flere Maader var i Forbindelse, og hvor Overjægermesteren, VINCENTZ JOACHIM HAHN, var uddannet som Jæger og Forstmand. Forordningen af 26. Januar 1733, der til Dels endnu er gældende Ret, sætter Straf for de Ejere, som »deres egne Skove for Fode omhugger og ødelægger«, og bestemmer, at »Ingen Proprietarius, der ikke haver 200de Tdr. Hartkorn samlet Gods (hvilket vel kan svare til et Areal af c. 1000 ha eller mere), maa hugge udi sine Skove, enten Bygningstømmer, Brændeved, eller andet til at sælge . . . (med mindre det maatte være furnede eiler udygtige Træer) mens vel til hans egen og hans Bønders Fornødenhed«.

Allerede i det 17de Aarhundrede, om ikke før, var Skovenes Udbytte overvejende Gavntræ, Brændeved og Gærdsel til de vidtstrakte Risgærder, men dels manglede der en Maalestok for Værdien af disse Produkter, dels blev de aldeles overvejende leverede in natura, til Brug paa Stedet, eller de dannede Grundlaget for Husflid og Husindustri saasom Kulsvieri, Træskomageri, Tilvirkning af Bødkertræ, Vogntre m.m. I Steden for at lægge Skat paa et saadant Hjemmebrug valgte man, for Træernes Vedkommende, ved den almindelige Matrikulering af 1688 at skyldsætte Skoven efter Oldengæld, en usikker, men i nogle Aar anselig Indtægt, som blev oppebaaret i rede Penge, eller blev ydet i Form af Fedesvin der var en kurant Handelsvare. Skovgrundens Værdi kunde man bedømme efter det Antal Stykker Kvæg, til hvilke der var Græsning. Skovskylden har i øvrigt været af underordnet Betydning, hvorimod Afgiften efter Græsning sikkert har været den væsentligste Del af Skovenes Skattebyrde, men Skyldsætningen 1688 har fremkaldt den udbredte Forestilling, at Olden paa dette Tidspunkt var Hovedsagen i Skovbruget.

Plukhugst (Plänterwirtschaft) var for 200 Aar siden den almindelige Driftsform i de danske Skove. Forgæves havde HAHN 1670 stillet Forslag om, at »Udvisningen bør ske udi en ret Linie fra Øster til Vester, Træ for Træ, saa mange som ere 2 Alen tykke . . . dog Hovedtræer at forskaanes . . . Skoven bør at udvises og hugges fra den sønder Side«. Hundrede Aar senere, 1763—1776, blev den regulerede Skovdrift indført i de nordsjællandske Statsskove, under Ledelse af den danske Overjægermester CARL CHRISTIAN GRAM og den tyske Forstmand JOHANN GEORG VON LANGEN, saaledes at man foryngede Skoven ved sammenhængende, regelmæssige Saaninger og Plantninger, uden dog at hugge Skoven ned for Fode ved Renhugst (Kahlschlag).

18. April 1781 udgik en stor Forordning, i 8 Afdelinger og 100 Paragraffer, angaaende de Kongelige Skove og Tørvemoser. I: Hvad der maa afgives af de Kongelige Skove, og om disses Besparelse. II: Om Udvisning, Skovning og Aflevering af Skovene. III: Om Skovtyverier, andre Forbrydelser og Uordener ved Skovene. IV: Om Kul-

brænding. V: Om Skovs Opelskning. VI: Om Olden, Bark, Græs og andre smaa Indtægter af Skoven. VII: Om Tørvemoser. VIII: Om Skovvæsenets Indretning, Bestyrelse og Betjente.

Antallet af Skovbetjente og disses Lønninger nævnes ikke i Forordningen, som her kun fastsætter visse almindelige Grundregler, men i særlige kongelige Resolutioner. Det er ikke saa meget Bestyrelsen eller Lønningerne, som selve Skovene og Skovbruget, der 1781 har været Genstand for Lovgiverens Omsorg. Forordningen er et Størværk, hvis Lige ikke findes i den nyere Lovgivning om Statens Skove, og Dele af den maa endnu regnes for gældende Ret.

Det første Punkt i Rentekammerets Relation til Forordningen er, »At Fælledskabet imellem Skovene og Bøndernes Marker ophæves saaledes, at hine kunne friere behandles, samt med mere Sikkerhed og mindre Bekostning fredes». Om den første Del af Ordet Fælledskab eller, som det nu skrives, Fællesskab, siger Ordbog over det danske Sprog (VI, 1924), at her er Fælled (Fæ-land: fælles Græsningsareal) og Fællig (Fæ-lag: Formue-, Ejendomsfællesskab) sammenblandede i Udtale og Betydning. En af de tungeste Byrder paa Skovene i Nordøstsjælland og i mange andre Egne af Landet var Bøndernes Ret til Skovgræsning og Gærdsel, som nu blev afløst, idet saa vidt muligt enhver Bonde, der ønskede det, fik overladt et lille Skovstykke. Disse Bønderskove er siden for en stor Del ryddede, men de Rester, der findes, sætter et eget Præg paa Landskabet i det nordøstlige Sjælland. Man regner, at Skovarealet her blev formindsket med en Tredjedel; medens Agrene hidtil ofte havde ligget spredt inde i Skoven, kom Skovene nu til at ligge spredt paa Agermarken.

Forordningen fastsætter, at der ikke maa hugges mere, end den naturlige Tilvækst og den kunstige Skovkultur (»Opelskningen») igen kan erstatte, saa at Skovene i Fremtiden altid kan være i lige saa god Stand i alle Henseender som nu. Hvert Træ, som fældes, skal anvendes til det Brug, hvortil det er mest tjenligt. Vindfælder opskoves efter deres Beskaffenhed til Brændeved eller Tømmer. »Smaat Kvas og tørre Grene kan fattige Folk tillades at opsanke i Skoven». I Danmark har Sankebrænde fra gammel Tid været et vigtigt Brændsel,

ikke blot fordi Landet er skovfattigt, men ogsaa fordi Bøgen længe har været det vigtigste Skovtræ; de bredkronede Bøgeracer har kraftigt udviklede Grene, og naar disse ikke mere grønnes, bliver de i Løbet af faa Aar skøre og frønnede, saaledes at store Stykker falder samlede til Jorden, endnu medens de har en anselig Brændkraft.

Angaaende Hugningsmaaden foreskrives, at udgaaede og syge Træer tages, hvor de findes, med mindre de staa saaledes, at deres Fældning vilde gøre en alt for betydelig Skade paa omstaaende ung Skov. I øvrigt skal Udvisningen ske ordentlig efter Skovens Inddeling i Hugster; dog maa disse ikke afdrives for Føde, undtagen de Træarter som skyder af Roden; Brændetræer tages, naar de har naaet den Alder, i hvilken deres friskeste og bedste Vækst standser, men der skal altid vedligeholdes og opelskes tilstrækkelig Forraad af store og fuldvoksne Træer til Bygningstømmer, Gavntømmer og andet betydeligt Brug; derfor skal alle friske voksende Ege forbigaas. Ingen Steds maa store Strækninger ganske blottes for Skov, allermindst saadanne som ligger højt og er meget udsatte for skarpe Vinde. I Hugsterne maa hellere blive staaende Strimler eller Rangler af Skov end mange adspredte Træer. Alle Træer skal fældes saa nær ved Jorden som muligt, men Egetræer især saaledes, at intet uden Rødderne bliver tilbage deraf.

Ved Skovs Opelskning »skal der fornemmelig stræbes at følge og understøtte Naturen i dens Virkninger». Først tager man de Steder for, som »har af Naturen ungt Opskud», og tillige skovblottede Pletter, som bør tilsaaes. Saaning foretrækkes for Plantning, og ved denne anvendes kun smaa Planter; Stævningsskov hugges glat af nede ved Jorden, dog maa Vandet ikke staa over Ællestubbene. Enhver Grund anvendes til de Træarter, som bedst kan vokse der. Først og fremmest dyrkes Bøg og Eg, men ogsaa andre Løvtræer, Lærk og Fyr; der maa ogsaa gøres smaa Forsøg med fremmede Træarter.

I de indhegnede Skove maa, under Straf af Bøder, ingen uvedkommende færdes uden for alfar Vej. Skovtyveri straffes med Bøder, Halsjern eller »Feddelen», men Straffen kan stige til Fæstningsarbejde. For Ufred af Kreaturer i de indhegnede Skove sættes Bøder

eller strengere Straffe. Uforsigtig Omgang med Ild i eller ved Skoven straffes med Bøde, men den, der forsætlig sætter Ild paa en Skov, skal arbejde 10 Aar i Jærn. Som Værn mod Skovtyveri foreskrives Brug af Følgesedler fra Skovrider eller Skovejer, hvor der handles med Træ, Kul eller Bark.

Forordningens ottende og sidste Afdeling nævner Overforstmenteren og de ham undergivne Betjente: Overførsteren, Skovridere, Førstere, Skovfogder, Skovløbere, »hvortil ingen uden duelige og kyndige Folk maa foreslaaes». Naar Skovene er udskiftede af Fælledskabet og indhegnede, skal de inddeles i Hugster, beskrives og opmaales, hvorefter der udarbejdes nøjagtige Kort og indføres en ordnet Bogføring.

Ved Plakat af 1. Aug. 1785 blev der indført en Forstundervisning, knyttet til to nyoprettede Jægerkorps, som er Grundstammen til Forstinstitutet i Kiel, hvorfra den nuværende Undervisning i København er udgaet.

Tiaaret 1764—74 havde bragt en stor Omvæltning i Skovenes Ejendomsforhold, idet Kronen, for at bringe Landets ødelagte Pengevæsen paa Fode, solgte en Mængde skovrige Godser. Der opstod nu talrige nye Skovejere: i alt blev der oprettet henved et halvt Hundrede nye Herregaarde; men i nogle Egne var det Bønderne, som købte baade Agerjorder og Skove; sædvanlig havde de da Byens Skov i Fælledskab; nogle Steder var der dog ogsaa Skov til hver enkelt Bondegaard. Under opadgaaende Konjunkturer i Slutningen af det 18de og Begyndelsen af det 19de Aarhundrede blev en Mængde Herregaarde udparcellerede, og samtidig foregik der en livlig Handel med Landejendomme, til stærkt stigende Priser.

Disse Bevægelser medførte stor Fare for Skovene; den gamle Forordning af 1733 blev ikke holdt i Hævd, og Fælledskabet var en Hindring for tekniske Fremskridt inden for Skovbruget, idet nogle Ejere maaske var fælles om Overskoven, medens andre havde Ret til Underskoven, og maaske atter andre havde Græsningsret i Skoven, saaledes at det var tvivlsomt, hvem der var den egentlige Ejer af Skovgrunden.

Under de truende politiske Forhold maatte KRONPRINS FREDERIK, der var Statens virkelige Overhoved, med Ængstelse tænke paa Landets og særlig Hovedstadens Forsyning med Brænde, saavel som paa de svindende Forraad af Egetræ til Søværnet, Handelsflaaden, Husbygning og Havnebygning. Efter hans Opfordring udarbejdede da Rentekammeret, hvis Chef var Geheimestatsminister CHRISTIAN DITLEV FREDERIK GREVE REVENTLOW, en Forordning om Skovenes Udskiftning, Vedligeholdelse og Fredning i Kongeriget Danmark, som fik Kongelig Underskrift den 27de September 1805, og som endnu er gældende Lov. Forordningens Indledning fremhæver, at »Skovenes Vedligeholdelse og Fredning . . . er af største Vigtighed, og Erfaring har vist, dels at Skovene betydeligen aftage der, hvor Fælledskab i samme findes, og dels at de gældende Anordninger paa en Del Steder . . . ikke længere er tilstrækkelige til at afholde Skovejere fra at ødelægge deres Skove, især efter at Skovenes Borthugning i de senere Tider er begyndt at blive en Hoved-Spekulation ved Jordegodsers Kø».

REVENTLOW var ikke blot en stor Reformator inden for Landbruget, de agrarpolitiske og sociale Forhold, men ogsaa fremragende som Forstmand, baade paa praktiske og paa videnskabelige Omraader. I mange Henseender er Forordningen præget af hans overlegne Indsigt og praktiske Erfaring, men særlig dens 2det Kapitel: Om Skovenes Vedligeholdelse og Fredning, bærer Præg af at være et Hastværksarbejde og tillige en Lejlighedslov, som er rettet mod visse bestemte Misbrug, der »i de senere Tider» har begyndt at tage Overhaand, og Hastværket har medført væsentlige formelle Fejl og Mangler i Lovens Tekst, saaledes at det samme Ord bruges i forskellige Betydninger, hvilket giver Adgang til Fortolkninger af stor Rækkevidde.

Ordet »Skov» gælder snart alene for Træerne, snart i udvidet Betydning, saaledes at det ogsaa omfatter Skovgrunden. I Danmark, som i Udlandet, er Brugen af Ordene »Overskov» og »Underskov» vakkende, saaledes at Overskov snart kun er Storskoven, der giver Tommer og Kløvebrænde, men snart svarer til det, der er Højskov

eller med Tiden kan blive dertil, medens Underskoven snart er al Ungskoven, uden Hensyn til om den er Stubbeskud og Rodskud eller Planter komme af Frø, vordende Overskovstræer saavel som Buskvækster, hvorimod den i andre Tilfælde kun opfattes som Stævningssskov af Krat og Buske.

I hvert enkelt Tilfælde maa disse Ord fortolkes saaledes, som de passer til Stedet og Tiden. Særlig gælder dette om Ordene Overskov og Underskov, medens Rentekammeret i sin Relation slaar fast, at »Træernes Ejere er tillige Ejere af Skovgrunden», hvorefter de græsningsberettigedes »Græsnings-Ret paa Skovgrunden maa anses som en Servitut, der hviler paa denne».

Forordningens første Kapitel: Om Skovenes Udskiftning, foreskriver, at alt Fælledskab mellem Overskovsejere og andre til Græsning berettigede eller mellem Overskovsejere indbyrdes skal ophøre inden 1811. I de fleste af Landets skovrige Egne var Bondestanden ikke Ejer, men kun Fæster af Agerjorden, saaledes at denne og den dermed forbundne Ret til Skovgræsning og Underskov regnedes for at tilhøre Godsejerne, mellem hvilke Skoven nu blev delt.

Medens det var en forholdsvis simpel Opgave at vurdere Græsnings- og Underskoven, maatte der gives udviklede Regler for Deling af Overskoven, som havde en anselig Kapitalværdi. Ved Delingen tilfaldt de Strækninger, der bar den meste og største Skov, fortrinsvis Overskovsejerne, hvorimod de ringere blev afgivet som Vederlag for Græsningsretten og Ret til Underskoven. Paa denne Maade forsvandt store Strækninger af Skov, maaske to Femtedele af Skovarealet. Paa den anden Side fik Godsejeren (Jorddrotten) en vis Ret til ved Fæsteforandringer at frede Skoven saavel som til at nedlægge enkelte Bøndergaarde for at indtage Jorden til Skovanlæg; en stor Del af Nutidens Skove er opstaaet paa denne Maade.

Andet Kapitel: Om Skovenes Vedligeholdelse og Fredning, tilsigter at opretholde og indskærpe det gamle Forbud imod at omhugge Skov for Fode, men samtidig at sikre Skovens Foryngelse, bl. a. ved at afskaffe den Ret til Kreaturgræsning for hvilken der ved Udskiftningen var givet et rundeligt Vederlag.

Enhver Skov skal inden 3—5 Aar være indhegnet og fredet for Kreaturer undtagen Svin; fritagne for denne Vedligeholdelse og Fredning er kun følgende Skovarealer: Skov som Ejeren er berettiget, eller endog forpligtet, til at borthugge, Dyrehaver og Skovhaver (der sædvanlig allerede var indhegnede), samt smaa adspredte Skovstykker der er saa ubetydelige, at de ej kan anses værd at indfrede.

Det overlades vel til Skovejeren selv, om han vil opelske ung Skov i hele Skoven, eller han »ved regulaire Hugster vil benytte Skoven, ved alene at opelske ung Skov der, hvor Hugsten forstmæssigen foretages». Men da Kendskab til de »regulaire Hugster» er lidet udbredt, og de derfor let kan gøre Skade, maa de ikke uden Regeringens Tilladelse anvendes. At forhugge Skoven »saaledes, at ung Skov deri ved naturlig Besaaning af de tilbageblivende Træers Frø ikke kan opelskes», medfører Straf, først Bøder, og skulde Ejeren »ved det aarlige Eftersyn 3de Gange befindes paa samme Maade at have forset sig, og Skoven ikke, hvor det behøves, forstmæssigen beplantes eller besaaes, saa skal den . . . paa Ejerens Bekostning tages i forstmæssig Bedrift». At omhugge Skov for Fode eller at forsømme Fredningen medfører ligeledes Bødestraf.

Tilsynet med Skovene lægges i Hænderne paa Amtmanden, Stedets øverste administrative Myndighed, der aarlig skal gøre Indberetning om Skovenes Behandling. Desuden skal Regeringen, saa ofte den anser det nødvendigt, lade Skovene bese ved forstkyndige Mænd, som skal gøre Indberetning om Fredningens og Opelskningens Tilstand, og i øvrigt være pligtige til at vejlede Ejerne.

Det gamle Forbud fra 1733, mod Hugst til Salg fra mindre Ejendomme, blev ophævet; alle var nu lige før Loven. Men for at hindre Jordspekulanter i Forhugning af Skovene blev det (§ 20) bestemt, at »Derimod maa ingen, som herefter ved Køb bliver Ejer af en Skov, . . . i de første 10 Aar efter Købet, i denne Skov hugge noget til andet Brug, end til hans egen og hans Godses Fornødenhed, med mindre han forud for Vort Rentekammer har bevist, at Hugsten ej er Skoven til Skade, og han dertil har erholdt dets Tilladelse». Denne Bestemmelse er intet Forbud mod at hugge til Salg, men giver Regeringen

Myndighed til at kræve en passende, efter Tidens Forhold lempet, Sikkerhed for, at »Hugsten ej er Skoven til Skade». For Tiden kræver Administrationen, at Udvisning til Salg i de 10 Aar skal foretages af Statens tilsynsførende Forstmand. Den, der overtræder § 20, skal »til Amtets Fattigkasse have forbrudt det huggede, eller, i Tilfælde at dette ikke kan tilvejebringes, den Pengeværdi, hvortil det paa hans Bekostning af uvillige [upartiske] Mænd ansættes».

Allerede før 1805 var en stor Mængde Skove udskiftede og helt eller delvis indfredede, men Krigen 1807—14 medførte, at Udskiftningsarbejdet langtfra blev udført saa hurtigt, som Loven havde paabudt. Hertil kom, at man snart fik Øje for Farerne ved at sonderdele de Skove, som Bondestanden ejede, i mange Smaastykker, og 1813 søgte REVENTLOW at raade Bod paa det Fejlgreb, der var begaaet, men hans Udkast til en supplerende Skovforordning, der ogsaa indeholdt Forslag om Ansættelse af faste Skovinspektører, fik, bl. a. paa Grund af Statens Bankerot, aldrig Lovkraft, skønt den opnaaede 5. Marts 1814 at faa Kongelig Underskrift. Endnu findes enkelte Steder i Landet Skove, som ejes og drives i Fællesskab af Landsbyens Grundejere, undertiden paa Grundlag af Forskrifter fra Statens Skovtilsyn.

Ifølge sit Navn omhandler Forordningen *Skovene* i Danmark, og Indledningen har 5 Gange den bestemte Artikel knyttet til Ordet Skove. Efter almindelig Sprogbrug maa dette betyde, at det er de i 1805 forekommende Skove, der (med visse bestemte Undtagelser) skal udskiftes, vedligeholdes og fredes; om Fremtidens Skovanlæg er her ikke Tale; hvis de skal vedligeholdes og fredes, fordi de staar paa Bondejord, nævnes det særlig i Forordningen. Efter Ordlyden maa »Skovene» vel være alle de daværende Skove, uden Hensyn til Bevoksningens Art, og uden Hensyn til hvem der ejer dem; Indledningens Ord om Skovejere, der skal afholdes fra at ødelægge deres Skove, passer imidlertid ikke paa den største Skovejer: Staten, hvis Skovdrift saaledes ikke falder ind under Forordningen. Paa den anden Side er § 20 ved to Højesteretsdomme af 1921 blevet udvidet til at omfatte den nyere Tids Naaletræplantager, selv om de er anlagte

uden Statstilskud. Derimod antages det af Domstole og Administration, at Forordningens Bestemmelser om Vedligeholdelse og Fredning kun gælder for de Skovarealer, de saakaldte Fredskove, paa hvilke der i 1805 stod »Overskov», fordi dette Ord ikke blot findes i 1ste Kapitel: Om Udskiftning, hvor det er paa rette Plads, men ogsaa et eneste Sted i Begyndelsen af 2det Kapitel: Om Vedligeholdelse og Fredning, hvor det ingen rigtig Mening giver, og hvor det, formentlig ved en ren Skrivefejl, er indkommet, da man i stor Hast skrev Forordningen.

I Aarenes Løb er flere af Forordningens Bud forældede og ude af Kraft: Græsningsforbudet kræves ikke mere overholdt. Amtmændenes aarlige Indberetninger er ophørte. Statens Tilsyn er i Hovedsagen indskrænket til de første 10 Aar efter at en Ejendom har været Genstand for Handel, men gaar til Gengæld her langt ud over, hvad man tilsigtede i 1805. Nu sælges vel 90—95 pCt. af det, der produceres paa en større Skovejendom, men dengang brugte Godset selv den overvejende Del af Produktionen; Hugst til Salg var noget underordnet, Undtagelsen; den aarlige Hugst var mindre, ofte langt mindre, end i vore Dage; Handelen gik langsomt, og i Fortidens uregelmæssige Lovskove kunde man ofte uden Skade for Skoven opsætte Hugsten nogle Aar. Nu kan en saadan Opsættelse være ganske ødelæggende for de regelmæssige Bevoksninger, særlig af Naaletræ, og der maa ofte handles hurtigt, saaledes at det kan være forbundet med stort Tab at skulle vente efter den tilsynsførende Forstmands Udvisning.

Fra Forordningen 5. Marts 1814 findes i den almindelige Lovgivning om Udstykning af faste Ejendomme et Forbud mod at udstykke samlede Fredskovs-Strækninger i Parceller under 50 Hektar, saaledes at en Strækning, der er under 100 ha, ikke kan udstykkes.

Af indgribende Betydning for Skovbruget er Loven 4. Oktober 1919: Om Lens, Stamhuses og Fideikommissers Overgang til fri Ejendom, hvori § 5 dog sætter visse Grænser for Delingen af Majoraternes Skovarealer.

En Lov af 1. Marts 1919 giver Regler for Statstilskud til Smaaskovsforeninger, et Skridt bort fra det tidligere Formynderskab hen

imod et kontrolleret Selvstyre i Driften af de mindre Skovejendomme. Ogsaa for Skove, som paa anden Maade er under Opsigt, har man givet visse Lempelser i Statstilsynet.

Ved en Kongelig Kundgørelse af 30. Maj 1849 blev Domænerne erk lærede for at være Statsejendom, og medens man skyndte sig at afhænde de fleste Landbrug, udtalte Lovgivningsmagten sig for, at Staten som Regel skulde beholde Skovene. Grundloven 5. Juni 1849 § 51 (Grundlov 5. Juni 1915 § 46) siger, at ingen Staten tilhørende Domæne kan afhændes uden ifølge Lov. I Aarenes Løb er der solgt en Del af Statens Skove, men samtidig har man udvidet dens Skovareal, dels ved Køb, dels, og i større Omfang, ved nye Skovanlæg paa Heder, Sandflugtsstrækninger og andre udyrkede Jorder.

1824 havde man inddraget Overforstmasterens Stilling. En Lov af 25. Februar 1851 omordnede Statsskovenes Bestyrelse, som senere gentagne Gange er ændret, sidst ved Lov 13. Maj 1911 om Oprettelsen af et Direktorat for Statsskovbruget. Uden særlig Lov er der ved Bevillinger paa Finansloven organiseret et forstligt Forsøgsvæsen.

1866 stiftedes Det danske Hedeselskab, med det Hovedformaal: at fremme Frugtbargørelsen af de jydskes Heder. Efterhaanden modtog Selskabet gennem de aarlige Finanslove anselige Statstilskud, og 1885 blev der paa Finansloven gennemført en Ordning, hvorefter de Plantager, der gennem Selskabet vilde paatage sig en tinglæst, noget ændret, »Fredskovspligt», modtog et stort Tilskud fra Staten, hvilket medførte en omfattende Plantningsvirksomhed i de følgende 20—30 Aar. I 1901 blev disse Regler ændrede noget, og senere har man indskrænket Statens Tilskud. Det vilde dog være en stor Vildfarelse at tro, at »Staten har betalt Plantagerne». Det største Tilskud — i Form af Jord, Penge og Arbejde — er kommet fra Hedeboerne. Hvad Staten og Rigmænd har betalt for Hedejorden og for det udførte Arbejde, er kommet Egnens Folk til gode og har tilført dem rede Penge, som Vederlag for hvad de har ydet. Fra 1866 til 1919 er Danmarks Skovareal fordoblet.

De private Plantager findes ikke blot paa Udgiftssiden af Statens Regnskab. Hvor de virkelig forøger Værdien af Ejendommene, vil

de ogsaa bringe Statskassen Indtægt gennem Skatterne. Selv om man her ser bort fra de nyere Ejendomsskatter, for hvis Vedkommende der efterhaanden er givet Plantagerne anselige Lempelser, saa vil Indtægten dog komme: gennem Skat paa Formue, Indkomst, Om sætning, Arv, Forbrug, saavel som gennem Porto, Jærnbane fragt o. a. Med Rette har E. DALGAS sagt, at de døde Arealer tærer paa det Offentliges Midler, fordi Jærnbaner, Veje og Telegraf linier maa føres gennem disse Strækninger, og at »Det er ikke alene for de døde Jorders Skyld, vi er optraadt, men for de levende Mennesker, der ogsaa har noget at fordre».

Paa Ejerens Regnskab staar Statens Tilskud som Indtægt. Men han har til Gengæld lagt Fredskovsforpligtelsens Byrde paa Ejendommen: Der paahviler ham normalt den Pligt at vedligeholde Plantagen, baade naar den er opvoksende Ungskov, naar den senere trænger til at plejes med Tyndingshugster, og naar dens Tilstand kræver Frembringelsen af en ny Skovbevoksning, som Afløsning for den 1ste Generation der blev frembragt ved Tilskud fra Staten. Denne, saavel som Ejeren og Hedeselskabet, vil her efterhaanden blive stillet over for store og vanskelige Opgaver.

Efter 1920 forestaar der det Arbejde at tilvejebringe en ny, samlet, Skovlov for hele Riget, og en Kommission har søgt at forberede Løsningen af denne Opgave. Experimenter kendes vel baade i Politik og i Lovgivning, men saare sjældent udfører man her sammenlignende, planmæssige Forsøg, skønt den experimentelle Metode meget vel lod sig anvende paa flere Omraader. I Danmarks Skove staar vi over for Resultaterne af en i mange Henseender interessant Sammenstilling: Nord og Syd for Kongeaaen omtrent samme Jordbund, Klima og Skovnatur; samme Folk; samme Kultur; men indtil 1920 forskellig Lovgivning. Her er da en sjælden Lejlighed til at sammenligne Virkningerne af de forskellige Former, under hvilke Statsmagten har grebet ind i Skovdriften og i Ejerenes Ret til Raadighed over Skovejendommen.

Gennem 123 Aar har Danmarks private Skovbrug været iført det

Klædebon, som blev skaaret i 1805. Det passede alt i alt godt dengang, selv om Snittet ikke var juridisk fuldkomment, og det var af solidt, hjemmegjort Stof; men nu er det slidt og hullet; et af de vigtigste Stykker, det der bærer Nr. 20, er endog vendt, saa vi kun ser Vranken. Skovbruget er vokset i Højde og Omfang; det trænger til en ny Klædning, som passer til vor Tid og vore Forhold, et Værn for Skovene, men samtidigt for det dygtige, fremadstræbende Skovbrug der ønsker at virke efter sin Natur, til Gavn for Samfundet saavel som for den enkelte Skovejer.

Mere end et Klædebon kan selv den bedste Lov ikke blive. Livet maa komme indefra, fra Skovenes Ejere og Bestyrere saavel som fra dem, der kan regnes for at tjene Skovbruget, selv om de staar uden for den praktiske Skovdrift.

A. Oppermann.